

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaalija ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

×

Nro 11 • Perjantaina 23. toukokuuta 2008

59. VUOSIKERTA

Irtonumero 2 € (sis. alv 22 %)

Luokkakokous 65 vuoden jälkeen

Vuoden 2005 Kurkijokelaisen numerossa 29-30 kyselin tunnustuksia Elisenvaaran alakoululaisista lukuvuonna 1942-43 otettuun luokkakuvaan. Kuva oli kopio, jonka olin saanut luokkatoveriltani Eero Miikkulaiselta. Sittenmin Eero sai Saimi-sisareltaan alkupepäisen kuvan. Palautteen perusteella kuvan eturivistä löytyivät vielä Pentti Vanhanen ja Eero Malinen, joten kuvan 40 lapsesta enää viisi on tunnistamatta.

Taisto Jakosen aloitteesta järjestimme viime kesän pitäjäjuhlilla pienimuotoisen luokkakokouksen, johon kuvassa mukana olleista saatiin myös Marjaliisa Laine (o.s. Kiiski) ja Eero Miikkulainen, molemmat syntyperäisiä elisenvaaralaisia. Meidän tokaluokkalaisten kanssa luokkakuvassa olivat myös ekaluokkalaiset, mm. Outi Nyttäjä (o.s. Lehtola).

Outi on syntynyt Viipurissa, mutta asui jatkosodan aikana Elisenvaarasaa Hämmäläisen kirjakaupan talossa, jossa hänen isänsä johtama Karjalan Valo Oy toimi. Outi on nykyisin kiireinen dramaturgi-kir-

jailija-kriitikko, joka viettää mittavan osan vuodesta Ranskassa. Outin muistoja Elisenvaarasta on julkaistu muutama vuosi sitten Kurkijokelaisessa.

Eräänä huhtikuun lopun maanantaina Outin kalenterista löytyi vapaata, ja Taisto saattoi kutsua kokoon täydennetyin luokkakokouksen. Sen ulkonaiset puitteet tarjosi Marjaliisa ja Pentti Laineen viehättävä koti Helsingin Munkkiniemessä. Lähes neljäntuntiseksi venähtäneen tapaamisen aikana nautimme vatsan täydeltä Marjaliisan keittiön maittavista antimista, katselimme vanhoja valokuvia ja muistelimme kouluaikoja.

Kävi ilmi, ettemme itse asiassa järin hyvin toisiamme muistaneetkaan, paitsi että sekä Outi että Marjaliisa tunnustivat pitäneensä Taistoa varsin komeana poikana. Mukana oli myös

Alakoululaiset näytelmässä Prinsessa Ruususta. Äärimmäisenä oikealla Outi Lehtola. Kuningas Tapio Nikkari istuu pöydällä. Kuva opettaja Mirjam Hirvonen. Kurkijoki-museon kokoelmasta.

Elisenvaaran lukuvuosien 1942-44 alakoululaisia Marjaliisa ja Pentti Laineen kodissa 21.4.2008. Vasemmalta Marjaliisa Laine (o.s. Kiiski), Tapio Nikkari, Taisto Jakonen, Outi Nyttäjä (o.s. Lehtola) ja Antero Palmu. Kuva Pentti Laine.

Antero Palmu, Kurkijoen legendaarisen kanttorin Siilas Palmun elisenvaaralaissyntyinen pojanpoika, joka tuli alakouluun vasta, kun me seniorit olimme siirtyneet yläkoulun puolelle Suohovin uudelleen kunnostettuun koulurakennukseen. Pilkahdukset läsnäolijoiden elämäntarinoista antoivat

oman höysteensä pöytäkeskusteluun.

Toivo Sikiön talo toimi alakouluna jatkosodan aikana. Se sijaitsi korkealla mäellä noin kilometrin päässä Elisenvaaran asemasta kaakkoon. Anterolle tuli matkaa Heikki Kiiskin Metsolasta kartasta mitattuna peräti 4,5 kilometriä. Eeron tie Miik-

**Sivuillamme
TÄNÄÄN mm.**

Erkki Poutanen 70 v.....	3
Maamiesopisto urheili	4
Heikinmaa: Sota-aika, osa 13	5
Rainetsalo muistele, osa 3	6-7
Jaakon tyttären muistoja	7
Uusia ylioppilaita	8

Seuraavat Kurkijokelaiset ilmestyvät
6.6., 27.6., 11.7., 1.8., ...
Toimittaja lomalla 7.-22.6.

kulaisesta oli kolmisen kilometriä, Marjaliisan matka Kiiskilästä oli 2,5 kilometriä ja Outin Hämmäläisestä alun toista kilometriä.

Taisto ja minä asuimme Huutomäen tien varressa Suohovin koulun lähellä; Sikiön taloon meiltä oli noin puolitoista kilometriä. Muistan, että kävelimme ratapihan yli. Olikohan Pusutunneli vielä silloin tukossa?

Marjaliisa esitteli hallussaan olevia Kiiskilän Pekka-isännän muistojen arkkuja ja valokuva-albumeja. Marjaliisaa askarruttaa, mitä esineille ja valokuville olisi järkevintä tehdä, jotta niistä koituisi hyötyä tuleville sukupolville. Kurkijoki-museohan on todennäköisesti

kiinnostunut Kurkijoki-aiheisista valokuvista. Miten museolle toimittaminen käytännössä tapahtuu? Entä jos sukukin on kiinnostunut albumien valokuvista?

Tämä ei ole yksinomaan Marjaliisan ongelma. Monet kuviaan museolle lahjoittaneet ovat tietävästi olleet pettyneitä, koska kuvat näyttävät hävinneen jäljetömiin. Museo on auki vain kesällä, eikä silloinkaan pääse katsomaan kuin vartan vasten näytteille pantuja kuvia ja esineitä.

Kiitos isäntävälle antoisasta tapaamisesta! Saisimme kohan pitäjäjuhlille 9.-10.8. kokoon lisää luokkatovereita?

Tapio Nikkari

Kurkijoen pitäjäjuhlrat

9.-10.8. Loimaan yhteiskoululla
Kurkijoki-museo auki molempina päivinä

Lauantaina 9.8.

iltapäivällä mahdollisuus suku- yms. porukoiden tapaamiseen koulun tiloissa (ilmoittautuminen)
klo 17 alkaen mahdollisuus ruokailuun koululla (ennakkoilmoittautuminen)
klo 19 Muistojen iltamat (ohjelmaa + tanssia)

Sunnuntaina 10.8.

klo 10 messu Loimaan kaupunginkirkossa
klo 11.30 keittolounasmahdollisuus yhteiskoululla
klo 13 Vanhoja kuvia Kurkijoen - Tapio Nikkari
klo 14 Päiväjuhla, puhujana kansanedustaja Marjo Matikainen-Kallström

Elämä edessä

Kesä on tullut. On uskomatonta, miten monet kevät-kukat ainakin täällä Etelä-Suomessa ovat jo lopettaneet kukintansa ja miten luonto on jo täydessä suvisessa komeudessaan. Tätä jokavuotista ihmettä lähtee jälleen moni ihaillemaan kotiseutumatkalle pakkoluovutettuun Karjalaan jääneelle kotipihalleen. Toivottavasti matkat onnistuvat tänäkin vuonna mallikkaasti, vaikka Venäjä onkin taas jonkin verran hankaloittanut viisumin hakemista. Kerrottehan kokemuksistanne tänne Kurkijokelaisen toimitukseen, niin saadaan välitettyä tietoa myöhemmin matkaan lähteville.

Kaikki eivät kuitenkaan ehdi lähteä juuri nyt matkalle, sillä monissa kymmenissä tuhansissa perheissä ja suvuissa vietetään viikon päästä nuoren - tai useammankin - valmistujaisjuhliin. Järjestelyt ovat todennäköisesti juuri nyt täydessä käynnissä. Kulutus on huipussaan, mistä ollaan katselusuunnasta riippuen kahta eri mieltä. Yhden aineen eli polttoaineen kulutusta varmasti kaikki yrittävät vähentää, mutta aina se ei ole helppoa. Nimittäin bensiinin litrahinta on noussut jo yli puoleentoista euroon ja ilmeisesti jatkaa nousuaan edelleen. Mutta jos on pakko käyttää autoa, on sitten tingittävä

jostain muusta. Turhista kortteliralleista luulisi kuitenkin päästävän viimeistään kesällä, kun bensiinin hinta alkaa hipoa ennustettua kahta euroa litralta.

Ensi viikonloppuna kuitenkin vielä lähdetään ylioppilasjuhliin, mutta yritetään täyttää autot mahdollisimman täyteen, jotta saadaan tasattua kustannuksia. Kukin tietenkin pistää asiat tärkeysjärjestykseen, ja jokaisella on omat tärkeät asiansa, joihin on valmis panostamaan – niin rahallisesti kuin muutenkin. Ja niin pitää ollakin.

Toivottavasti jokaisen kurkijokelaisen ja kurkijokelaisjuurisen tärkeyslistan ylimpänä komeilevat omat pitäjät ja juhlat elokuussa. Tämän vuoden juhliin on järjestetty uutuusiakin. Sukuseurat ja muut ryhmät voi-

vat varata lauantai-iltapäiväksi tilat omia kokoontumisiaan varten. Ennen Muistojen iltamiesten alkamista on myös mahdollista ruokaila koulun ruokalassa. Mutta koska ennen ei ruokaa ole illalla tarjottu, pyydetään tämäkin palvelu varaamaan etukäteen, ettei sitten ruoka loppuisi kesken.

Sydämelliset onnitukset kaikille juhliville!

Raija Hjelm

Kevät on nuorison autuas aika, siinä on vastaisten toukujen taika. Kaunis kuin kevään aamun on rusko, hyvän on voittohon nuorison usko, kaunistaa kaihoovi rinta.

Immi Hellen

Hartaus sunnuntaiksi 25.5.
2. sunnuntai helluntaista

Ajalliset ja ikuiset arvot

Eräs mies pyysi Jeesusta avustamaan perinnönjaossa. Asia oli todennäköisesti niin, että veljesten isä ei ollut tehnyt elänsään testamenttia eikä jakanut omaisuuttaan poikiensa kesken. Perinnönjakamista vaati ilmeisesti nuorempi veli, jolle kuului puolet vanhemman veljen osuudesta. Jeesus kieltäytyi puuttumasta perinnönjakoon.

Selitykseksi Jeesus kertoi esimerkin miehestä, jonka maa kasvoi hyvin. Mies menestyi ja ansaitsi hyvin. Hänestä tuli äkkirikas. Vanhat aitat piti purkaa ja rakentaa tilalle uudet ja suuremmat, jotta kaikki tavarat tulisivat talteen. Mies tuumi tyytyväisenä: "Kelpaa sinun elää! Sinulla on kaikkea hyvää varastossa moneksi vuodeksi. Lepää nyt, syö, juo ja nauti elämästä!" (Luuk. 12:13-21).

"Nauti elämästä!" Kaikki edellytykset elämästä nauttimiseen olivat olemassa. Mutta yksi asia unohtui: elämä ei ole otettavissa eikä ostettavissa. Elämä on Jumalan lahja, joka saadaan. Jumala antaa lahjansa ja ottaa sen pois, milloin tahtoo ja hyväksi näkee.

Jeesuksen kertomus varoittaa ahneudesta, joka valtaa ihmisen ja sokaisee näkemästä elämän lahjaa ja sen perimmäisiä arvoja. Ahneus merkitsee Raamatun alkukielen mukaan haluamista yhä enemmän ja enemmän – enemmän kuin todellinen tarve olisi. Ahneus on voiton halua ja tavoittelua, himoa, joka luetaan suurten syntien joukkoon (1 Kor. 5:11). Esimerkillään rikkaasta miehestä Jeesus osoitti, että ahneus on himo, joka johtaa mielettömyyksiin. Ahneus saa unohtamaan toiset ihmiset, jopa omat vanhemmat. Ahneus tallaa lähimmäiset jalkoihinsa ja sanelee elämän suunnan ja sisällön.

Helluntain jälkeen siirrytään kirkkovuodessa pelastushistorian suurten juhlien vietosta arjen kristillisyyden opettelemiseen. Herramme kertoma varoittava esimerkki johdattaa meitä pohtimaan elämän perimmäisiä arvoja. Mikä on tärkeintä elämässämme? Mikä on jatkuvan taloudellisen kasvun tavoittelun takana? Mihin jatkuvan taloudellisen kasvun ideologia lopulta johtaa? Mitä mieltä on tavoitella aina suurempaa ja suurempaa voittoa?

"Sinä mieletön! Tänä yönä sinun sielusi vaaditaan sinulta pois; kenelle joutuu kaikki se, minkä olet itsellesi varannut?" (Luuk. 12:20). Tämä Jumalan sana rikkaalle miehelle kohdistuu suoraan meihin. Mitalin kääntöpuolelta löytyy toinen vakava kysymys: "Mitä meiltä jää perinnöksi tuleville sukupolville nautittuamme itsekkäästi kaikesta ja kaiken?"

Herramme opetuksen mukaan ahneuden syntiin on olemassa yksi lääke, aarre Jumalan luona taivaassa. Iankaikkinen elämä on jotakin käsittämättömän paljon enemmän kuin ajallisen elämän arvot. Vallatkoon siis meidät näky iankaikkisesta elämästä niin, että se saisi suhteellista oikealla tavalla kaikki ajallisen elämän näkymät!

Keijo Nissilä

Kirjoittaja on teologian tohtori ja Oulun hiippakuntadekaani emeritus.

Kurkijokelaisten ja ystävien retki

LAPPEENRANTAAN

Linja-auto lähtee Kiasman luota huomenna 24.5. klo 8.30 ja poikkeaa n. klo 9 Tuusulan Hyrylän linja-autoasemalla. Lappeenrannassa Äiti Karjala -patsaalla ollaan n. klo 11.30. Siellä lappeenrantalaisetkin voivat nousta bussin kyytiin. Ruokailu ja kahvit Miekkalassa n. klo 12. Menneitten vuosien muistelua ja seurustelua. Siirrytään Saimaan kanavan museoon, jossa opastus n. klo 15.30, minkä jälkeen lähdetään kotimatalle. Tied. 040-544 7582.

Kurkijoki-Seura ry

Pitäjäjuhla-uutuuksia

LAUANTAINA 9.8.

Sukuseurat yms. porukat voivat varata luokkahuoneen kokoontumistaan (klo 15 alk.) varten.

Myös Marttojen valmistama kinkkukiusaus- ja salaatti-ateria (klo 17-19) pitää varata etukäteen.

Molemmat tied. ja var. Kurkijokelaisen toimitukseen, toimitus@kurkijokelainen.inet.fi tai p. 050-521 3336.

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ
www.kurkijoki.fi

Toimitusneuvosto: Liisa Koistinen, Lauri Laukkanen, Tapio Nikkari, Jaakko Taitonen ja Leena Virtanen
Toimitus: Päätoimittaja Raija Hjelm ja kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Toimitus: Koulukuja 7, 32200 Loimaa
Avoimna: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
puh./fax (02) 762 2551, matkapuh. 050-521 3336

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Toimitus pidättää oikeuden muokata ja lyhentää lähetettyjä aineistoja. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisesta sattuneesta virheestä rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT:

4-väri ..... 60 centtiä/mm + alv 22 %
Mustavalko ..... 45 centtiä/mm + alv 22 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 16 mennessä. Lehti ilmestyy pääasiassa joka toinen perjantai. Painosmäärä 2000 kpl.

TILAUSHINNAT:

vuosi ..... 35 euroa
6 kk ..... 20 euroa
3 kk ..... 12 euroa
Pohjoismaat ..... 39 euroa
Muualle ..... 46 euroa

toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Tilinumero: LSOP 523900-4897

Sivunvalmistus:
Etusivu Frontpage, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

ISSN 0782-5668

Osanottokiitoksia

Kiitämme kaikkia, jotka ottivat osaa suruumme
Erkki Rahialan
poismenon johdosta.
Esa, Esko, Elina ja Eeva

Muistettavaa

Loimaan Seudun Karjalaseura ry:n kesäongintamestaruuskilpailut su 25.5. klo 10-13 Kauhanojan suunnassa Loimaan maamieskoululta Ypäjän suuntaan olevan matonpesulaiturin kohdalla. Kaikki onkivat samassa sarjassa. Palkintojenjako ja kisakahvit Saini ja Martti Revolla kisan jälkeen.

Kurkijoen Marttayhdistyksen **pyykki- ja puutarhailta** ma 26.5. klo 18 Tuulensuon palvelukeskuksessa Loimaalla. Vinkkejä uusien kuitujen hoitoon, tahrojen poistoon, pyykin jälkikäsitteilyyn, kasvien kasvattamiseen siemenistä ja taimista sekä luonnonmukaiseen kasvinsuojeluun.

Kurkijoen Marttayhdistys ry:n järjestämälle **Saarenmaan matkalle** to-su 5.-8.6. vielä yksi paikka vapaana. Tied. ja ilm. Marita Venttolle, puh. (02) 768 3234.

Kurkijoki-museo auki tänä vuonna ensimmäisen kerran su 8.6. klo 12-16 Loimaalla, Kojonperäntie 446. Avoimna myös su 13.7. ja pitäjätuhlaviiikonloppuna sekä sopimuksen mukaan. Tiedustella voi lehden toimituksesta.

Kurkijoen Marttayhdistys kokoaa bussilastillisen martoja ystävineen Turkuun Sappalinnän Kesäteatteriin Martan päivänä la 26.7. "Hää-

NIMIPÄIVÄT	
pe 23.5.	Lyydia, Lyyli
la 24.5.	Tuukka, Touko
su 25.5.	Urpo
ma 26.5.	Minna, Miina, Mimmi, Vilma, Vilhelmiina
ti 27.5.	Ritva
ke 28.5.	Alma
to 29.5.	Oiva, Oliver, Olivia, Oivi
pe 30.5.	Pasi
la 31.5.	Helka, Helga
su 1.6.	Teemu, Nikodemus
ma 2.6.	Venla
ti 3.6.	Orvokki, Viola
ke 4.6.	Toivo, Puolustusvoimain lippujuhlan päivä
to 5.6.	Sulevi

keikka" alkaa klo 15. Kyseessä on tilausnäytäntö martoille. Bussi lähtee Loimaalta. Ilm. juhannukseen mennessä Marja-Leenalle, puh. 040-500 3045.

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa

Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

Onks tietoo KYSYMYKSET?

1. Kenen Suomen presidentin alkuperäinen sukunimi on ollut Hellstén?
2. Millä vuosisadalla Suomessa koettiin isoviha ja pikkuviha?
3. Mikä on Suomessa luonnonvaraisena kasvava ainoa poppeleihin kuuluva puulaji?
4. Mikä on suomen syvin järvi?
5. Mikä on fiasko?
6. Kuinka monta evankelis-luterilaista seurakuntaa Suomessa on?
7. Mikä on Suomen pisin joki?
8. Montako ihmistä kuoli maaliskuussa 2004 Konginkankaalla papperiekan ja linja-auton yhteentörmäyksessä?
9. Minkä eläimen tieteellinen nimi on Canis lupus?
10. Missä maassa langeetaan enemmän kuolemantuomioita kuin muissa maissa yhteensä?

23.5. Yksi on Herra, yksi usko, yksi kaste! Yksi on Jumala, kaikkien Isä! Hän hallitsee kaikkea, vaikuttaa kaikessa ja on kaikessa. Ef. 4:5-6

24.5. Tulkaa, kumartukaa maahan, polvistukaamme Herran, Luojamme, eteen. Hän on meidän Jumalamme ja me hänen laitumensa lampaat, joita hänen käntensä kaitsee. Ps. 95:6-7

25.5. Hän sanoi heille kaikille: "Karttakaa tarkoin kaikenlaista ahneutta. Ei kukaan voi rakentaa elämäänsä omaisuuden varaan, vaikka sitä olisi kuinka paljon tahansa." Luuk. 12:15

26.5. Mutta Jumala sanoi hänelle: "Sinä hullu! Tänä yönä sinun sielusi vaaditaan sinulta takaisin. Ja kaikki, minkä olet itsellesi varannut - kenelle se joutuu?" Luuk. 12:20

27.5. Silloin voimme taas pienentää mitta, suurentaa hintaa ja pettää väärällä vaa'alla. Näin saamme varattomat valtaamme rahalla ja köyhät kenkäparin hinnalla. Aam. 8:5-6

28.5. Herra on vannonut Jaakobin kunnian kautta: Minä en unohda yhtäkään heidän tekoansa! Eikö maa tämän takia järise, eivätkö kaikki sen asukkaat valita? Aam. 8:7-8

29.5. Eivätkä he tehneet vain sitä mitä olimme toivoneet, vaan ennen kaikkea antoivat Jumalan tahdon mukaisesti itsensä

Herralle ja myös meille. 2. Kor. 8:5

30.5. Tehän tunnette Herramme Jeesuksen Kristuksen armon: hän oli rikas mutta tuli köyhäksi teidän vuoksenne, jotta te rikastuisitte hänen köyhyydestään. 2. Kor. 8:9

31.5. Älä kadehdi, kun joku rikastuu, kun hän kartuttaa talonsa omaisuutta. Kuollessaan hän ei ota mukaansa mitään, hänen omaisuutensa ei seuraakaan häntä hautaan. Ps. 49:17-18

1.6. Mutta tultuaan sille kohtaa Jeesus katsoi ylös ja sanoi: "Sakkeus, tule kiireesti alas. Tänään minun on määrä olla vieraina sinun kodissasi." Luuk. 19:5.

2.6. Mutta Sakkeus sanoi Herralle kaikkien kuullen: "Herra, näin minä teen: puolet omaisuudestani annan köyhille, ja keneltä olen liikaa kiskonut, sille maksan nelinkertaisesti takaisin." Luuk. 19:8

3.6. Jumala sanoi profeetta Sakarjalle: "Julista kansalle nämä Herran Sebaotin sanat: - Palatkaa minun luokseni, niin minä palaan teidän luoksenne, sanoo Herra Sebaot. Sak. 1:3

4.6. He tutkivat itseään ja myönsivät: "Niin kuin Herra Sebaot oli sanonut tekevänne meille pahojen töittemme ja syntiemme vuoksi, niin hän on myös tehnyt." Sak. 1:6

5.6. Mikä maailmassa on hulluutta, sen Jumala valitsi saattaakseen viisaat häpeään. Mikä maailmassa on heikkoa, sen Jumala valitsi saattaakseen häpeään sen, mikä on voimakasta. 1. Kor. 1:27

Erkin elämää

70 vuotta sitten syntyi Erkki-poika Poutasen sukuun, myöhemmin vielä liittyi neljä tyttöä sisaruslukuun. On synnyinpaikka Kurkijoen Tervu nyt takana rajan, muistot sieltä säilyneet mielessä kaiken ajan. Kun myöhemmin päästiin tekemään kesäisiä matkoja takaisin Karjalaan, on niillä voitu luottaa Erkkiin, asiantuntijaan. Kun oli jätettävä koti ja tehtävä raskasta evakkomatkaa, monien vaiheiden jälkeen saatiin Vampulaan oma tupa ja voitiin elämää jatkaa.

Lapsuuden lempinimellä Poju Pikkarainen oli hällä, aprillipäivät aina huhtikuun koettelemus sankarilla tällä. Nuoruuden menopelinä oli mopo aivan oiva, myöhemmin Anglialla kaartui kurvi loiva. Jo nuorena päätti, että isona paljon omenoita syö, ja niiden kasvatuksessa

Erkki Poutanen Vampulasta (syntynyt Kurkijoen Tervussa) täytti 70 vuotta 8.5. Kummityttö kirjoitti enolleen syntymäpäivärunon.

jänikset ja pakkaset laudalta lyö.

Mikähän on puuha, joka ei innosta Erkkiä lain? Se, että metsästä marjat talteen kerätä sais. Sisaruksella kyllä keräivät sitten marjoja niin, ettei aina riittä astiat saaliisiin.

On yksi elämän tärkeistä asioista ollut hoito karjan, ne ovat kyllä aiheuttaneet vuosien kuluessa myös haavereiden sarjan. Nuorisoseura, 4H-kerho, mela-hommat olivat vapaa-ajan vietettä, pellot ovat nyt vuokralla, ei tarvitse enää levittää lietettä.

Merkkipäiviä

Eeva Kiiski täytti 90 vuotta 10.5. Loimaalla. Hänen entinen kotinsa oli Kurkijoen Särkijärvellä.

Martta Takala (o.s. Riikonen) täytti 90 vuotta 20.5. Raisiossa. Entinen koti oli Kurkijoen Aromässä.

Merkittävä tapaus oli vuonna kaksituhatta kuusi, silloin alkoi ajanlasku uusi. Murtui jalka, lähti viimeiset siat pois. Mitenköhän ilman eläimiä olla voisi? No, metsätöitä on mukava tehdä ajankuluksi ja pihasaunaa rakentaa eläkepäivien ratoksi. Syksyllä jos pitkäaikainen haave toteutuisi, niin bussi Lappia katsomaan veisi.

Nämä keväiset kuukaudet on sankarille mieluista aikaa, linnut laulaa, luonto on täynnä ihmeiden taikaa. Juhlapäiväkin on sopivasti kahdeksas toukokuuta, vielä kerran paljon onnea, eipä muuta.

Riikka Salonen-Mättö

Anne-Marie Kiiskin keramiikkaa

Porin kulttuurigalleriassa oli huhtikuun alussa esillä porilaisen Anne-Marie Kiiskin keramiikkatöitä Sydämellä näkee hyvin -nimisessä näyttelyssä. Teoksen kootut Kiiskin teokset kuvasivat sydäntä niin uusiutuvan elämän alkulähteenä kuin muotonakin.

Keskeisenä aihealueena Kiiskin teoksissa on luonto. Ainutkertaisen elämän sydän sykkii mm. verekseenä vasikoissa ja kasvien kukinnoissa. Sydänmuotoilua edustavat mm. linnut ja Sydänkiikari-teos.

Luonnon lisäksi myös väreillä on suuri merkitys Kiiskin töissä. Ne inspiroivat taiteilijaa luomisprosessissa tuottamalla teoksiin eloa ja energiaa.

Anne-Marie Kiiski on harrastanut keraamista kuvanveistosta vuodesta 1995 lähtien. Hänen tuotannossaan on nähtävissä erilaisia kausia kuten ruukku- ja kukkakaudet. Myös eläin-, ihmis- ja enkelihahmot ovat olleet vahvasti esillä hänen teoksissaan. Hänen teoksiin on saatu joskus ihailla myös kurkijokelaisten pitäjähullilla Loimaalla.

Valloittavat vasikat Anne-Marie Kiiskin teoksessa Kirmaus, joka myös oli esillä Porin kulttuurigalleriassa huhtikuussa.

Hännilän palkkakirja vuodelta 1944

Hallussani on jonkin verran arkistotietoja Hiitolassa sijainneen Hännilän kartanon eri vaiheista. Tarkoitukseni ei ole tässä kirjoituksessani selvittää niitä, vaan erästä mielestäni mielenkiintoista "löytöä" eli kartanon palkkakirjaa vuodelta 1944.

Kartanon palkkakirjanpito kertoo siitä yhteisöstä, joka oli, eli ja teki työtään ja sai toimeentulonsa kartanon alueella. Tuo palkkakirja kertoo perheittäin, paitsi nimet, myös perhesuhteet, puolison ja lasten nimet ja myös syntymäpäivät, palkan, tiedot asunnosta, muonapalkan, lämmön, sähkön, ...

Hännilän kartano oli jo tuolloin mitattuna suurehko tila, jossa oli maata liki 800 ha, josta peltomaata 170-180 ha. Kun tuohon aikaan miltei kaikki työ oli ihmistyötä, niin tarvittiin monta "kättä". Lukuisat miehet ja naiset olivat sodan vaatimissa tehtävissään. Maanviljely ja siitä saatava tuotanto oli elintärkeää, jokin kilo ja litra oli saatava talteen. – Mutta samalla oli työvoimapula.

On todettava, että työvoimapulaan tuli apu etelästä, kun Suomeen pakkosiirrettiin inkeriläisperheitä, heitä runsaat kuusikymmentä tuhatta. Suomenkieltä

enimmiltään puhuvia, heimolaisia. Kiitos ja kunnia heille. Palkkakirja kertoo kahdeksasta ja neljästä inkeriläisperheestä. Kun elokuussa tuli sadonkorjuun aika ja kaikki mahdollinen vilja- ja muu sato oli saatava talteen, työvoimaviranomaiset lähettivät helsinkistä yhdeksän naista, joita sanottiin silloin irtolaisiksi, mutta jotka olivat työvelvollisia sotatilalain perusteella. Ja he lähettivät vielä jopa neljä sotavankiakin yhteen mökkiin majoitettaviksi.

Kaiken tuon kertomani, olin silloin 15 vuoden ikäinen, muistan kuin eilisen. Palkkakirja kertoo muuta-

kin, myös "rivienvälistä" luettavia asioita, mutta en ryhdy niitä tämän yhteydessä kertomaan.

Kuitenkin muistan itkuisen illan, kun inkeriläisperhe Finne joutui rauhansopimuksen mukaan lähtemään evakkopitäjästämme Lappväärtistä junalla kohti itäraja. He lähettivät vielä postikortin 13.12.1944 ennen kuin ylittivät rajan. Tuo kortti on yhä hallussani. Toimitan tuon palkkakirjan saatekirjeen kera kansallisarkistoon.

Harri Brotherus
Janakkala

Kurkijokelaisen palsta kuvallisia onnitteluja varten. Lähetä tai tuo lapsen (tai miksei vanhemmankin) valokuva ja onnitteluteksti Kurkijokelaisen toimitukseen. Kerro myös, minkä päivän lehteen onnittelun haluaisit. Saat täältä 8 euron laskun, jonka voit maksaa pankkiin (hinta sisältää 22 %:n arvonlisäveron). Onnittelun voi maksaa myös täällä toimituksessa.

Myytävänä

Kaukolan naisen kansallispuku

Valmistettu v. 2006, käyttämätön, kokoa 46. Tiedustelut Ritva Mattila, puh. 050-355 4973 tai (019) 782 639.

Perheutisia

Huhtikuun 25. päivän Kurkijokelaisessa julkaistun "Kilpailu, jonka televisio hävisi" -jutun kirjoittajan Markus Mattlarin tupa ei ole kuitenkaan täyshiljaisuus laskeutunut televisiosta luopumisen myötä. Perheeseen on näet äitienpäiväksi ilmestynyt pienoinen tyttövauva. **Eveliina Kontion ja Markus Mattlarin esikoinen** syntyi Jyväskylässä 5. päivänä toukokuuta isoksi iloksi myös isoisoäidille Helliikki Mattlarille.

Pysyäkseen työkuutoisena, terveenä ja kauniina ihmisruumis vaatii yhtämittaista ja toisinaan verraten rasittavaakin liikuntaa. Opiston Toveriliitto on alusta alkaen ymmärtänyt, että "terve sielu terveessä ruumiissa" on ihanne, johon on pyrittävä. Toveriliiton tärkeimpiä tehtäviä onkin ollut ohjata ja innostaa jäseniään voimistelemaan ja urheilemaan.

Talviset hanget houkuttelivat ensiksi hiihtäjät liikkeelle. Vuoroin ylös, vuoroin alas, pitkin kaunistalivonientä kulki hiihtäjän latu. Monet valkopukuiset puut ja pensaasivat tietäisivät kertoa hikipisaroista, joita ladun varteen on putoillut hiihdettäessä kurssien puolesta. Kurssien väliset kilpailut ovatkin tällaisissa oppilaitoksissa parhaimpia urheilun innoittajia.

Jo v. 1910 heräsi ajatus kilpailusta viestinhiihdossa Elisenvaaran maanviljelyskoululaisten kanssa. Ensimmäiset tällaiset kilpailut pantiinkin toimeen Kurkijoella maaliskuussa 1911 ja niitä pidettiin edelleen vuosittain vuorotellen kummallakin paikkakunnalla siksi, kunnes elisenvaaraalaiset peräkkäisillä voitoillaan saivat kiertopalkinnon haltuunsa.

Kurkijokelaisten oli lohduttavaa sillä, että mies se on hävinnytkin.

Vastoinkäymisestä ei lanistuttu, vaan jatkettiin uutta kilpailumuotoa elisenvaaraalaisten kanssa. Kilpailut suoritettiin kahdessa erässä, syksyllä ja talvella. Syyskilpailuihin kuuluivat 1609 m:n viesti, kuulantöytä, vauhdillinen pituushyppy sekä vuorovoisin kiekontai keihäänheitto. Talvikilpailuihin taas kuuluivat 10 km:n hiihto ja vauhdittomat hyyt. Näidenkin kilpailujen hiihdossa samoin kuin pitkän tauon jälkeen v. 1929 alkaneissa elisenvaaraalaisten ja kurkijokelaisten välisissä hiihtokilpailuissa saivat Toveriliittomme hiihtäjät katsella voittajiensa suksien kantoja.

Ruumiillisesta työstä hyvä kunto

Elisenvaaraalaisten etevämyyteen katsottiin vaikuttaneen sen, että he koulutyönsä ohessa tekivät ruumiillistakin työtä, joka piti heidän

Lauri Keskitalo:

Opiston voimistelijoiden "rakentama" pyramidi. Kuva kirjasta.

Kurkijoen Maamiesopiston Oppilaskunnan urheiluharrastuksista

hiihtokuntoansa paremmin yllä. Opiston oppilaiden hiihtoharrastuksista mainittakoon vielä osallistuminen Kurkijoen Suojeluskunnan järjestämiin hiihto- ja ampu-mahiihtokilpailuihin.

Samanaikaisesti hiihdon kanssa alkoi toveriliiton jäsenten keskuudessa herätä voimisteluharrastus. Toisinaan on joku opettajista toiminut johtajana, toisinaan on oppilaitten keskuudessa ollut asiaa harrastavia ja johtajiksi sopivia henkilöitä. Monen toveriliittolaisen talviset liikuntaharrastukset ovatkin kohdistuneet juuri voimisteluun. Voimistelu-joukkue on avustanut Toveriliittoa esiintymällä sen toimeenpanemissa iltamissa, ja se on järjestänyt vierailuitamiakin Elisenvaaraan ja Hiihtolaan Toveriliiton kanssa kartuttamiseksi.

Varsinaista omaa voi-

mistelu- ja urheiluseuraa opistolla ei ole ollut, vaan on oltu yhteistoiminnassa Kurkijoen voimistelu- ja urheiluseura "Piiskan" kanssa. Opistolaiset ovat tuoneet vilkkautta Piiskan toimintaan sekä innostusta jäsenten keskuuteen. Usein on opistolaisia kuulunut Piiskan johtokuntaankin.

Voimistelun kanssa käsi kädessä on harjoiteltu vauhdittomia hyppyjä. Kurssien välisiä sisäseurakilpailuja on jatkuvasti pidetty ja huolellisesti on näihin valmistauduttu. Jo varhaisesta kevättalvesta on luentosalirakennuksen eteiseen ilmestynyt hyppytelineet ja ponnahduslauta. Siinä on vapaa-aikoina ja välitunneilla nähty suorituksia, jotka aina eivät ole olleet tyyliältään parhaimpia, mutta on yrittänyt riman yli, miten

parhaiten on päässyt. Näisäkin kilpailuissa on oteltu kiertopalkinnosta, ja nykyään kilpaillaan kurssien kesken johtaja Fagerströmin lahjoittamasta "Johtajatuopista".

Aikaisempina vuosina on harrastettu urheiluleikkejäkin. Tällaisista mainittakoon kurssien väliset köydenvetokilpailut. Kurssien "isät" ovat huolellisesti valinneet poikansa köyden päihin. Ellei "isä" itse ole ollut sopiva ankkurimieheksi, on hän lähettänyt sinne tilavuodeltaan ja voimiltaan suurimman joukosta. Eikä siinä hevillä ole köyden päästä hellitetty, kun on ollut kysymyksessä kurssin maine. Köydenvetokilpailusta on viime vuosina ollut muistona vain suuri hopeamalja, joka on kaunistanut Toveriliiton palkintokokoelmaa.

Kesäinen yleisurheilutoiminta on opiston alkuaikoina ollut vähäisempää. Aikaisemminhan oppilaat eivät ole kesäharjoittelunsa tähden olleet kumpaisenaakaan kesänä opistossa, joten yleisurheiluun on jäänyt vain vähän aikaa kevätkaudella. Suurena haittana vielä myöhemminkin on ollut urheilukentän puute. Keväisin, kun oppilasuntolan eteen ilmestyi pienikin pälvipaikka, tulivat kiekko ja keihäs jokapäiväiseen käytäntöön.

Keihäänheitolle ei ahtaassa pihassa kuitenkaan tahtonut olla tarpeeksi tilaa, vaan usein sattuivat sähkölangat ja pensaasivat sähköisesti eteen. Myös yleisurheilussa on toimeenpantu kurssien välisiä

kilpailuja, jotka toisinaan ovat olleet massakilpailujen luontoisia. Harvoin on oppilaiden joukossa kuitenkaan ollut erikoisia kykyjä. Mutta saavutettuja tuloksia tarkasteltaessa voidaan keskitaso usein todeta verraten hyväksi.

Yhdessä kylän nuorten kanssa

Toisinaan saattoi kurseilla olla "urheiluhullujakin". Treenareina nämä silloin joukkoa johtivat. Kevätlenkeillä heidät nähtiin usein. Reippaita olivat ne harjoitukset, joita varhaiskevään aamuna nähtiin Lopotilla ja sen ympäristössä. Ikään kuin höyryävä juna eteni venyttelijäin monimiehinen jono lantioitaan keikuttaen treenarinsa perässä. Nämä kevätlenkit houkuttelivat toisinaan penkkiurheilijotakin mukaansa.

V. 1931 hankittiin kiertopalkinto Opiston ja Elisenvaaran Maanviljelyskoulun kesken kilpailtavaksi. Tästä

kilpaillaan hiihdossa sekä yleisurheilussa, johon kuuluvat 5-ottelu, ruotsalaisviesti ja 3000 m:n juoksu. Kiertopalkinto on joutunut vaihtelevalla onnella puolelta toiselle ja nyt sen on kumpikin puoli voittanut kaksi kertaa, joten sen kohtalo tänä vuonna tulee ratkaistuksi.

Sen jälkeen kun pesäpallo on muodostunut kansallisurheiluksemme, on opistolaisienkin huomio kiintynyt siihen. Kentän puute on kuitenkin tämänkin urheilulajin harjoittamisessa ollut suurena haittana. Toisinaan ovat oppilaat muodostaneet oman joukkueensa, toisinaan on pelattu Kurkijoen Piiskan jäsenten kanssa yhdistettynä joukkueena. Näin on kylän muidenkin nuorten huomio kiintynyt urheiluun, jolla on nuorison kasvattajana suuri merkitys.

Vapaussodan jälkeen alkoi innostus ampumaurheiluun levitä oppilaitten keskuuteen. Opistolaisilla, jotka omana osastonaan ovat kuuluneet Kurkijoen Suojeluskuntaan, on Suojeluskunnan harjoituksissa ollut tilaisuus harrastaa tätä urheilumuotoa. Innolla on muutenkin sen toiminnassa oltu mukana, sillä on ymmärretty maanpuolustustyön tärkeys. V. 1931 hankki Toveriliitto kiertopalkinnon kilpailtavaksi ammunassa Mustialan maamiesopistolaisien, Hyvinkään pienviljelysneuvojaopistolaisien ja Kurkijoen maamiesopistolaisien kesken. Tällä yhteistoiminnalla tahdottiin saada aikaan jonkinlaista yhteistoimintaa mainittujen opistojen välille.

Edellä olevassa on suppeasti esitetty ne suuntaviivat, joita myöten oppilaskunnan urheiluharrastukset ovat kulkeneet kuluneen neljännesvuosisadan aikana. Jokainen mukana ollut tietää, miten suuri on voimistelun ja urheilun vaikutus ollut heidän henkiseen ja ruumiilliseen kuntoonsa. Toivottavasti Toveriliiton arvokas palkintokokoelma on tulevillekin oppilaspolville kannustimena urheiluun ja muistuttamassa heille: "Me istumme itseemme sairautta, liikumme itseemme terveyttä."

Tämä artikkeli ja kuvat ovat kirjasta Kurkijoen Maamiesopisto 1910–1935. Otava, Helsinki, 1935. Lauri Keskitalo, s. 1908, oli oppilaana Kurkijoen Maamiesopistossa vuosina 1931–32.

Kurkijoen Maamiesopiston yleisurheilijoita vuonna 1925. Kuva kirjasta.

Elisenvaaran maanviljelyskoulun ja Kurkijoen Maamiesopiston välisen viestinhiihdon vuonna 1911 voittaneet Opiston oppilaat. Kuva kirjasta.

Pohjanmaan lakeuksilla

Olin Ylistarossa matkalla vanhempieni luokse Taipaleen kylään enkä tiennyt, minne päin minun pitäisi mennä. Aikani siinä ihmeteltyäni näin kauempana henkilön. Kysyin häneltä, missä oli Taipaleen kylä. Vastaus kuului: "Jatkat vain tätä tietä eteenpäin noin pari kilometriä ja tulet tienristeykseen, jossa vasemmalle menevän tien viitassa lukee Taipale. Sen tien varrella olevat talot ovat Taipaleen kyläläisten taloja." Kiitin neuvoista ja läksin kävelemään Ilmajoen tietä eteenpäin.

Niin otin ensimmäiset askeleet Pohjanmaan lakeuksilla. Eivät ne maisemat lakeuksilta näyttäneet: tavallista metsämaastoa se oli, ei sen kummempaa. Kun olin kävellyt mielestäni pari kilometriä, huomasin risteyksen lähestyvän. Vähän puitten varjossa oli viitta, jossa luki Taipale.

Tuntui vähän oudolta. Olisinkohan jo pian perillä? Jatkoin matkaani ja toivoin, että tulisi joku vastaan, että voisin kysyä Nyrhisen taloa. Hetken päästä ilmestyivät ensimmäiset talot tien varteen. En kuitenkaan poikennut niihin, vaan jatkoin matkaani, kunnes vastaan tuli vanhempi naishenkilö. Pysähdyin ja kysyin, voisiko hän neuvoa, missä oli Nyrhisen talo. Hän viittasi tulosuuntaani ja sanoi, että olin tullut jo ohitse ja että takanani metsän reunassa oli Nyrhinen.

Kiitin neuvosta ja läksin palaamaan takaisin päin. Matkaa ei ollut kuin muutama sata metriä. Myös tien toisella puolella oli talo, mutta neuvon mukaan menin siihen kauempana olevaan. Jännitti hiukan, kun koputin ja aukaisin oven.

Hämmästyin suuresti, kun tuvassa ei ollutkaan vanhempiäni vaan isän veli Matti-setä. Asia selvisi pian, sillä tien varressa oli kaksi Nyrhistä. Se Nyrhinen, jossa meidän väki asui, oli kauempana. Sinne oli matkaa vajaa kilometri. Vielä siellä oli kuulemma kolmaskin Nyrhisen talo.

Kun hämmästyksestä oli selvitty, setä pyysi uutta naisystävänsä keittämään kahvit veljenpojalleen. Hän myös lupasi lähteä kahvin jälkeen viemään minut kotiväen luo. En vastustellut, sillä oli mukava jutella sedänkin kanssa, kun ei oltu tavattu vuosiin. Ja hyvältä se korvike maistui, kun olin koko päivän jo matkustanut enkä ollut suuhun mitään pannut.

Korviketta juodessamme kertoilin omaa matkaani, kuinka se oli johtanut minut sinne. Kerroin, että olin toipumislomalla parin kuukauden sairaalareissun jälkeen. Kuntoni oli myös alakantissa.

Hetken siinä vielä keskustelimme kahvin jälkeen, ja sitten setä lähti minun kanssani kävelemään vanhempieni luokse. Kyllä äiti ja isä hämmästyivät, kun astuimme

”Kun hämmästyksestä oli selvitty, setä pyysi uutta naisystävänsä keittämään kahvit veljenpojalleen.

sisälle. "Mistä sinä nyt siihen lensit?" kuului kuin yhdestä suusta. Tokaisin vastaukseksi, etten minä lentänyt, vaan tulini aivan junalla ja lopun matkaa kävelen.

Kaikki tuntui niin uskottomalta. Taas oltiin evakona maailmalla eikä siellä kotona rakkaassa Karjalassa, vaikka olimme jo kerran joutuneet lähtemään ja kaiken jättämään. Pitkö sen tapahtua vielä uudelleen? Eikö yksi kerta olisi riittänyt? Mutta se oli karjalaisten kohtalo, ja siihen oli tyytyminen.

Kotiväen luona

Kun ensi hämmästyksestä oli selvitty, niin seuraava kysymys kuului: "Kuinka pitkä loma sinulla on?" Siihen lomalla ei ollut vastausta. Kerroin, että ensin olisin pari viikkoa enkä jatkosta tietänyt, sillä olin toipumislomalla. Sitten kerroin koko sairaskertomukseni ja sairaalareissuni.

Meillä oli isän kanssa osat vaihtuneet. Silloin talvisodan jälkeen me olimme

Eino Heikinmaa:

Oi niitä aikoja entisiä ja nuoruusaikoja noita Sota-aika, osa 13

äidin kanssa Viitasaarella, kun isä pääsi siviiliin. Nyt oli minun vuoroni tulla heitä katsomaan Ylistaroon. Siviiliin pääsystäni ei ollut mitään tietoa, enkä uskonut Lapin sotaankaan ehtiväni. Toipuminen vie joskus aika kauan. Mutta tulevaisuus senkin siten näyttäisi. Juuri sillä hetkellä minulla olivat pullat hyvin uunissa: olin lomalla ja vanhempieni luona.

Ensimmäiset lomapäivät menivät ihmettelyn merkeissä. Mietin, että toinen sairastumiseni ehkä pelasti minut Lapin reissusta. Siinä aivan lähellä asuivat myös Taunonen ja Martta-täti. Eno oli jo päässyt pois sodasta, sillä hän kuului niihin vanhimpiin ikäluokkiin, jotka vapautettiin heti rauhantulon jälkeen. Heidän luonaan oli kyläpaikka, johon voisi poiketa. Heidän kanssaan asuivat myös äitini vanhemmat.

Talo, johon vanhempani olivat sijoittuneet, oli tavallinen pohjalainen yksikerroksinen talo, jossa oli kaksi sisäänkäyntirappua. Taloa asuivat vanhempieni ikäiset emäntä ja isäntä, joilla oli kaksi naimisissa olevaa tytärtä ja yksi minua puolen vuotta vanhempi poika, joka katosi sodassa partioreisulla. Hänen kohtalostaan ei vielä silloin tiedetty mitään.

Perhe suhtautui meihin hyvin ja ymmärsi myös meidän kohtalomme. Meidänkin perhe oli pirstoutunut jo moneen osaan. Vanhin sisareni oli jo vieraan palveluksessa Sysmän meijerillä. Pari vuotta minua nuorempi siskoni oli Vaasan naisopistossa. Nuorin ei ollut vielä koulussa, vaan kotona isän ja äidin kanssa. Lisäksi meidän perheeseen kuului isän vanhempi naimaton sisko. Ja minä olin vain

käymässä.

Jälkitarkastus Seinäjoelle

Pian koitti se päivä, jolloin minun oli lähdettävä lääkärin syyniin kuulemaan, miltä kuntoni näytti. Hiukan minua jännitti, kun odottelin vuoroani. Ensimmäisenä minulta kysyttiin, miltä olin tuntui. Kun lääkäri kuuli, ettei ainakaan huonommalta, hän oli tyytyväinen. Hän pyysi minua siirtymään seuraavaan huoneeseen, jossa otettiin veri- ja virtsakokeet. Kokeitten ottamisen jälkeen jatkettiin keskustelua lääkärin kanssa.

Virtsanäyte oli puhdas, mikä oli hyvä, mutta veriarvot olivat vain hiukan kohonneet ja olivat vielä kovan alhaiset. Niitä piti vielä katsoa parin viikon päästä uudelleen, jospa ne olisivat sitten jo hyväksyttävällä tasolla. Sain siis sairauslomaa vuoden loppuun ja kutsun tulla uudelleen vuoden vaihduttua. Uudet lomapaperit

”Mutta se oli karjalaisten kohtalo, ja siihen oli tyytyminen.

ja lähetteen sain noutaa vastaanotosta.

Se oli mieluinen lausunto, jota odotinkin. Sain siis ainakin viettää joulun kotiväen kanssa, vaikkakin Pohjanmaalla.

Läksin paluumatkalle. Junakin meni aika mukavasti, ettei sitä tarvinnut odottaa tuntikaupalla, vaikkei minulla mihinkään kiirettä ollut. Oli kuitenkin mukavampi olla omaisten joukossa kuin jossain rautatieasemalla.

Saavuttuani Ylistaroon läksin astelemaan sitä samaa

tietä, mitä olin asemalle tulutkin, eli en sitä, mitä läksin kaksi viikkoa aiemmin. Juuri oppimani reitti taisi olla hiukan lyhyempi: olin jo hyvässä ajoin ennen iltaa perillä. Kaikki olivat kiinnostuneita, kuinka minulle kävi. Niinpä kerroin saamastani lisälomasta.

Jäimme odottamaan joulua jälleen uudessa paikassa. Jokainen ymmärsi, ettei ainakaan mitään lahjoja sinä jouluna tulisi, olimmehan jo siinä iässäkin, että se piti jokaisen käsittää. Mutta joulun on rauhan juhla, vaikka raskaassakin olosuhteissa meille karjalaisille. Siitä, miten juhla-aikaa valmisteltiin, minulle ei ole oikein jäänyt

”Niinä päivinä tuli kuluneeksi kolme vuotta siitä, kun olin ensi kertaa vetänyt ylleni valtion harmaat, ikää minulla oli 19 vuotta.

minkäänlaista mielikuvaa.

Mitään lahjoja ei hankittu. Äiti ja täti valmistivat joitain jouluruokia, ja olihan meillä maitoa, voita ja leipää. Jauhoja oli tuotu mukana. Niistä voi paistaa leipää ja keittää puuroa. Lehmät ja hevoset oli tuotu mukana eikä oltu jätetty mihinkään yhteiskultetuksiin.

Sellainen muistikuvani on, että kaikki muut perheenjäsenet olivat jouluna paikalla paitsi vanhin sisaremmeni Aune. Ella ainakin tuli jouluksi muutaman päivän lomalle, joten juttua piisasi koko pyhäksi.

Helpottava tieto

Tuli uusivuosi, ja lomani oli taas lopussa. Minun oli mentävä jälleen Seinäjoen sairaalaan lääkärin juttuun. Kaikki kävi jo vähän joustavammin, kun ei tarvinnut kysellä minne mennä. Koe tulosten valmistuttua lääkäri totesi arvojeni ja etenkin veriarvojeni parantuneen niin paljon, että hän laittoi minut kolmeksi kuukaudeksi toipumaan. Toipumislomani jälkeen saisin kaksi kuukautta lykkäystä erinäisistä syistä, ja sitten minut otettaisiin uudestaan palvelukseen.

Sitten lääkäri vielä kysyi, mitä minä sellaiseen suunnitelmaan sanoisin. Vastasin, että joutaisin hetimiten armeijaan, kun olimme evakkoja eikä ollut mitään omaa paikkaa mihin mennä. Mutta lääkäri oli sitä mieltä, ettei minusta olisi vielä armeijan hommiin, joten lähtisin siis lomille. Tarkemmat ohjeet sain taas noutaa vastaanotosta.

Hetken päästä vastaanottoon tuotiin ruskea kirjekuori, joka sisälsi lomatodistuksen ja uudelleen palvelukseen saapumisen päivämäärän, lisäksi litteran rautatiellä, lähtöpaikaksi merkittiin Loimaa. Lomapaperit kainalossa läksin astelemaan asemalle kevein mielin. Niinä päivinä tuli kuluneeksi kolme vuotta siitä, kun olin ensi kertaa vetänyt ylleni valtion harmaat, ikää minulla oli 19 vuotta.

Kun odottelin asemalla junaan, tuli mieleeni se ajattelematon möläys, jonka olin päästänyt sille lääkärille armeijaan menosta. Mitähän sekin oikein ajatteli, sillä Lapissa oli täysi sota? Ehkä, että olipa sotahullu nuorimies. Onneksi hän ei totellut minua.

Asemalla istuessani risteilivät monenlaiset ajatukset mielessäni. Mikä tulisi olemaan meidän kohtalomme tässä maailman myllerryksessä, ei vain karjalaisten vaan koko Suomen kansan kohtalo? Toivottavasti Lapin sota loppuisi pian ja saataisiin pysyvä rauha. Tosin kohtalomme ei aina riipu meistä itsestämme, sen olemme tulleet nyt huomaamaan.

Junan saapuminen asemalle herätti minut taas todellisuuteen, oli siirryttävä junaan päästäkseen matkassa eteenpäin, vaikka Ylistaroon asti, jossa tällä kertaa asuimme. Siellä olisi aikaa ajatella elämää eteenpäin, vaikka joskus se vaikealta tuntuikin. Minulla oli taskussa puolen vuoden lomapaperit. Sen jälkeen olivi vielä puolen vuoden pesti valtion leivissä, jos ei mitään erikoista myllerryttä sitä ennen ilmaantuisi.

Jatkuu...

Edellinen osa julkaistu 25.4.

Hiitolan-Kurkijoen sukututkimuspiiri

Tapio Sükama (vas.) ja Harri Kekki sukututkimuspiirin kokoontumisessa toukokuussa Karjalatalolla. Kuva Jussi Tiainen.

Hiitolan-Kurkijoen sukututkimuspiiriläiset koolla viimeisen kerran tänä keväänä Karjalatalolla Helsingissä. Piiriläiset kuuntelevat keskittyneesti Harri Kekin yhteenvedon Ruuskasuvun esivanhemmista. Kuvat otti Jussi (Juhani) Tiainen, jonka sukujuuret juontavat Hiitolaan.

Reino Rainetsalo:

Savolaisleiman saanut, osa 3

Sairalassa ja Kurkijoella

Isä oli mieltynyt kaikkiin teknisiin laitteisiin ja sai sitten vuonna 1935 talvela hankittua kolmiputkisen radion, joka pääasiassa vain rätsi ja ritisi. Olikin ollut kolmen vuoden tauko siitä, kun Isä Käkisalmissa vaihtoi vanhan torvigrammarin uuteen hienoon 'His masters voice' -grammariin. Sen liike kuitenkin haki pois Käkisalmissa lähtiessä, kun osamaksuja oli maksamatta. Maksettu osa meni hukkaan.

Keväällä 1935 saha sielä Sairalassa pysähtyi taas. Perhe muutti Franskin hoviin Kurkijoen Savojan kylään ja ryhtyi muonamiehiksi. Savojalle on Rähävaarasta vain viiden kilometrin matka, joten minäkin pääsin taas muuttamaan vanhempieni luo. Anni sen sijaan joutui karjapiiksi Pölläsen ukin taloon Rähävaaraan.

Aloitin kansakoulun IV luokan Savojalla. Vuoden vaihteessa saha Sairalassa sitten taas käynnistyi. Muutto tehtiin joulun aikaan 1935, ja minäkin pääsin mukaan. Siellä kävin luokan loppuun. Opettaja Nora Hälvä ei ollut kiltti ihminen köyhien kakaraille.

Asuntonamme Sairalassa oli kaunis valkoinen talo vain sadan metrin päässä koululta, eikä keittiössämme ollut muita keittäjiä. Talvella 1936 Anni sai pikkupiian paikan Mikrilän kylästä Matikaisen talosta. Siellä hän toimitteli asioita, mitä vähän osasi, kun talvella ei ukin kotona tarvittu lehmipaimenta. Matikaisella hän sai ruokansa ja vähän taskurahaa.

Keväällä 1936 saha jälleen pysähtyi, ja me muutimme taas Savojalle Franskin hoviin muonamiehiksi. Isälle alkoi jo kehitettyä kesätyöpaikka maatöissä ja talvityöpaikka sahateollisuudessa.

Tällä kertaa minut jätettiin lehmipojaksi ukille Rähävaaraan. Toisena lehmipoikana oli minua vuoden nuorempi serkkuni Antti. Tehtävämme oli paimentaa lehmäkarjaa metsässä kaksi tai kolme tuntia aamulla ja saman verran illalla. Keskipäiväksi karja ajettiin aitaukseen.

Keskipäivä oli siis periaatteessa vapaata, mutta käytännössä se tarkoitti heinien haravoimista heinäpellolla tai tähkien keräämistä viljapellolla ja muuta sellaista. Muutenhan me lapset olisimme oppineet laiskoiksi.

Aloitin koulunkäynnin syksyllä 1936 Rähävarassa. Vanhemmat muuttivat taas

jo alkusyksystä Sairalaan, mutta minä en päässyt mukaan. Minulla oli kuitenkin Anni-sisar turvana vain viiden kilometrin päässä. Jos ikävä yllätti, voi pistäytyä siskoa katsomassa.

Joululoman aikana äiti sitten haki minut pois Pölläsestä Rähävaarasta. Lähtiessäni sain kesän työstä palkaksi nahkavartiset kumiteräsaappaat.

Kevätlukukausi kului sitten Sairalan koulussa. Ongelmana oli matematiikka. Kun murtolukuja oli opetettu Sairalassa syyslukukaudella, niin kaikki muut jo osasivat, minä vaan en ollut saanut mitään opetusta niistä murtoluvuista. En ole sitten oppinut murtolukuja tähänkään päivään mennessä.

Olosuhteet paranevat

Keväällä 1937 muutettiin taas sinne isän kesätyöpaikkaan Savojalle, nyt Soilaksen hoviin. Paikka oli kyllä sama, Franski oli vaan muuttanut nimensä suomalaiseksi. Minä sain taas kesäksi entisen paikan ja paimensin Antin kanssa karjaa Rähävaaran salolla. Ruokana oli ruisleipää ja läskiä sekä kurrimaitoa. Voin asemasta sai joskus leivän päälle lampaanrasvaa. Syksyllä sain taas palkaksi samanlaiset saappaat; numero vain oli vähän suurentunut.

Suomeen oli tullut laman hellitettyä ja sodan lähestyessä paremman työolosuhteet. Sairalan sahan käynnistyi jo syyskuun alussa. Lienevät vanhemmillani huoltomahdollisuudet pa-

” Tehtävämme oli paimentaa lehmäkarjaa metsässä kaksi tai kolme tuntia aamulla ja saman verran illalla.

rantuneet, ehkä parempien palkkojen vuoksi, kun minutkin otettiin heti mukaan. Annikin otti hatkat piikomispaikastaan ja tuli mukaan Sairalaan. Hänkin sai sahalla työpaikan, kun oli jo 16-vuotias.

Siis koko VI luokan pääsin käymään samassa koulussa. Asuimme maatilan vanhassa päärakennuksessa, jossa oli kyllä tilaa, mutta ei kovin hienoa.

Olimme Käkisalmen ajan jälkeen ensi kerran koko perhe yhdessä. Isä kaiveli maahan vanhoja kuparikattiloita sekä muutakin romua ja veteli yhä pidempiä antennejä saadakseen radionsa kuulumaan paremmin. Elämä sinä nousukauden vuotena oli 11-vuotisen pojankin mie-

lestä oikein mukavaa, kun ei tarvinnut ollut kenenkään 'potkittavana'.

Sahan vierelle tiilitehdas

Keväällä 1938 tukit taas loppuivat, ja saha pysähtyi. Minä ehdin saada päästödistukseni kansakoulusta juuri 12 vuotta täytettyäni.

Sairalan sahan omisti 1930-luvulla Juho Niukkanen, joka toimi valtiovarainministerinä ja talvisodan aikaan puolustusministerinä. Hän oli luonnollisesti myös kansanedustaja. Niukkanen rakennutti sahasa viereen tiilitehtaan voidakseen säilyttää ammattitaitoisien työväkönsä palveluksessaan eikä joutuisi joka syksy haalimaan pätävää työväkeä mistä kusta kookoon. Tiilitehdas valmistui ja käynnistyi vuoden 1938 keväällä, jonka jälkeen sahan ammattiväelle oli tarjolla työtä myös kesällä.

Isä valmisteli jo lähtöä kesätyöpaikkaansa kunnostellen pakkauslaitikoita. Äiti kumminkin pääsi työhön sinne tiilitehtaalle tiilentekokoneelle, joten hän kieltäytyi lähtemästä mihinkään.

Isäkin olisi saanut työtä tiilisaven kuuppavaunuun lapioinnissa ja saven karrärinä, mutta hänhän ei sellaiseen työhön suostunut. Kovan

riidan jälkeen isä lähti yksin kesätyöpaikkaansa. Vähäiset tavaramme jäivät äidille. Isä ei ottanut mukaansa muuta kuin matkalaukkunsa. Minut hän kuitenkin vaati mukaansa, ja niin me asusteltiin taas kesä Soilaksen mökissä.

Ruoasta ei oikein ollut tietoaakaan; muistan vain ruispuuron, johon laitettiin laardia silmäksi. Jos jotain muuta oli, se on häipynyt mielestäni. Puoliksi väkisin minä kuitenkin jätin isän sinne Soilakseen yksin ja menin lehmipojaksi. Anni ei saanut kesän ajaksi työtä tiilitehtaalta, mutta pääsi karjapiiksi Matikaiseen, jossa oli ollut aiemmin pikkupiikana.

Anni ystävystyi Matikaisen naapuritalon Hongellin tyttären kanssa. Koska kaikki Hongellin viisi tytärtä olivat lottia, niin esimerkin johdattamana Annikin liittyi Lotta Svärd -järjestöön. Koska hän ei ollut kotona saanut mitään poliittista kasvatusta, niin hän ei ymmärtänyt järjestön poliittista luonnetta. Se Lotta-järjestöön liittymisen vaikutti paljon hänen sodanaikaiseen elämäänsä.

Sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtaja Väinö Tanner kehotti vasta talvisodan jälkeen työväestöä liittymään Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -järjestöihin. Se olikin sitten omiaan lieventämään näiden järjestöjen

Kirjoitan muistiin tapahtumia meidän, siis sisareni eli Anna (Anni) Beata Nurmen (o.s. Kiiski) ja minun eli Reino Rainetsalon (ent. Kiiski), sukujen ns. historiasta. Kimmokkeen tähän sain Annin pojantyttäreiltä Anna-Marialta sisareni hautajaispäivänä kesällä 1997. Mitään muistiinpanoja tai päiväkirjoja minulla ei ole. Kaikki on muistini varassa. Muisti saattaakin 'kullata' ja jopa muuttaa tapahtumia, kun kyseessä on vuosikymmeniä sitten tapahtuneet asiat. Suurin osa kertomastani lienee kuitenkin totta. Kysy ja varmentaa en voi enää keneltäkään, koska olen viimeinen, joka on ollut tätä - esimerkiksi talvisodan jälkeistä evakkoretkä - elämässä.

luokaluonnetta.

Aiempaa poikkeavaa kesän 1938 paimenpoikana toimimisessa oli se, että äidin sisar Mari alkoi vapauttaa meidät pojat lähes joka pyhä tehtävistämme. Paimenen työtä oli ennen tehty seitsemän päivää viikossa. Selvisihän siihen syykin myöhemmin: hänellä oli siellä salolla tuleva aviomiehensä Tauno Torkki paimenkaverina. Me emme tuota tienneet, mutta aikaisemmat siitä varmaan tiesivät.

Isäkin kyllästyi lopulta Soilaksessa yksin olemiseen. Luulen, että se oli elokuun alku, kun hän haki minut mukaansa ja me matkus-

” Isä uskoi, että hänen loppunsa oli käsillä ja luovutti umpikuorisen taskukellonsa minulle perinnöksi.

tehtiin äidin luo Sairalaan. Sitten elettiin äidin tuloilla sahan käynnistymistä odotellessa. Silloin kävimme yhdessä onkimassa, säynäviä narraamassa. Kyllä niitä vallankin isä sai runsaasti!

Äidin sinuttelu

Äiti oli varsinainen auktoriteetti. Vai olikohan se vain ajan tapa, että lapset eivät saaneet sinutella vanhempiään? Kait se oli Raamatusta peräisin, siellähän sanotaan, että kunnioita isääsi ja äitiäsi, että kauan eläisit jne. Kun Anni keväällä 1938 jäi Matikaiseen piikomaan, niin äiti katsoi hänen tulleen aikuiseksi, minkä tunnusti antamalla Annille luvan siitä alkaen sinutella itseään.

Annikin tunsu kai itsensä aikuiseksi, kun uskalsi keksiä tarinan, että muka Hongellin tytöt hänen nukuessaan leikkasivat häneltä toisen palmikon poikki ja niinpä hänen oli täytynyt leikata pois toinenkin letti. Äiti ei kylläkään hänen tarinaansa uskonut, mutta hyväksyi tosin sen leikkauksen jälkikäteen varoitellen, ettei sitten vain ryhtyisi tukkaansa synnillisesti kihartelemaan.

Minä sain sitten sinutteluluvan noin viisi vuotta myöhemmin, alle kolmetoista vuotiaana. Taisivat aikakauden tavat alkaa muuttua ja Raamatun vaikutus normaaliin elämään vähentyä. Isä oli toisen luontoinen: häntä me kumpikin olimme sinutelleet aina. Isä ei välittänyt käydä kirkossa eikä veisannut virsiä.

Käkisalmissa asuessamme äiti oli raahannut meidät

lapset joka pyhä kirkkoon pitkästyään. Myöhemmin äitikin unohti sen turhan uskonnollisuuden, ottipa sotien jälkeen Vuohijärvellä asuaan joskus isän tarjoaman lasillisenkin. Sairastuttuaan syöpään äiti palasi taas 'virsilinjalle'.

Äiti oli joutunut kesällä vaihtamaan asuntoa, kun hän oli ollut yksin työssä ja se edellinen työsuhte-asunto oli ollut työnantajan mielestä liian hyvä. Sen ajan työsuhteisiin kuului aina pienen palkan lisäksi asunto, ainakin vanhemmille työntekijöille. Sen ajan patruunat omistivat asuntoja työväkeään varten. Niukkanenkin omisti varmaan puolet kylän taloista.

Sitten käynnistyi saha, ja tiilitehdas pysähtyi. Isä pääsi taas mieltilyöhönsä sahuriksi, ja äiti päätti tasausirkkeliin. Minäkin yritin töihin kevyempiin hommiin. Pääsinkin, mutta en kevyempiin. Repsikaksi pääsin, ja minut, joka olin vasta 12-vuotias poika, laitettiin 4,50 mk tunnilta tienaavan aikuisen miehen työhön, ja palkkaa luvattiin 2,50 mk tunnilta.

Repsikan työ oli tukkien työntämistä järvestä kuljettimeen (transporttiin), joka vei puut sahaan sisälle. Tukkeja täytyi mennä jatkuvasti, etteivät raamit olisi seisooneet tyhjinä. Kaksi päivää jaksoin rehkiä, sitten se oli loppu. Äiti lupasi, että saisin ottaa lopputilin. Lopputilinä sainkin 40 mk puhtaana käteen, kun verokirjaa ei ollut vielä keksitty. Verokirja oli vasta vuoden 1942 bestseller!

Niin minä sitten sain viettää lapsen päiviä sen talven ja vielä puolet seuraavaa kesääkin. Vuoden 1939 keväällä isällä oli taas se muuttovietti päällä. Olin jälleen pitänyt muuttaa Savojan Soilakseen muonamiehiksi. Äiti kuitenkin voitti, ja molemmat jäivät tiiliä tekemään. Äiti oli edelliskesäisessä työssään. Isä loi savea ja karräsi sitä tehtaaseen, mutta haaveili yhä muonamiehen hommistusta ja hevosista.

Äiti ja isä sairastuvat

Meidän perheemme talous oli selvästi parantunut, kun palkatkin olivat vähän nousseet eikä muuttokustannuksia ollut. Isä ryhtyi keväällä 1939 viipurilaisen Radio Tenholan myyntimiehiksi ja tilasi sieltä mallikappaleita näytettäväksi ihmisille.

Annin ja Reinon isän vanhemmat Juho ja Beata Kiiski luultavasti 1920-luvulla Kurkijoella otetussa kuvassa.

Muistojen antia...

Eipä vain ole painunut unhon yöhön tuo maaliskuinen kolmastoista päivä vuonna 1940 ja tuskin unohtukaan ”tuona ilmaisena ikänä, kuuna kullan valkeana”, Kalevalan sanontaa lainatakseni. Paljonhan on vettä virrannut joessa jos toisessakin tuon päivän jälkeen. Tuo päivä sattui vielä olemaan äitini syntymäpäivä, ja hän saikin silloin ikimuistettavan ”lahjan” korkeammalta taholta.

Niinpä mekin jouduimme joukon jatkoksi taipaleelle eli ”kilometri-tehtaalle askeleen hakkaajaksi”, kuten isä asian aikoinaan ilmaisi. Onhan sitä sen jälkeen tullut mitatuksi maita ja mantuja, ei ihme, jos kulumavikoja löytyy ja jäseniä kolottaa.

Samantapaisiahan nämä kertomukset usein ovatkin tuolta mieroiteltä eli evakkomatkalta, mutta jokaisella on oma versionsa, niin minullakin. Olin silloin vielä ns. lapsen kirjoissa, vaikka nykyajan nuoriso siinä iässä on jo lähes kaiken nähnyt ja tietää elämästäkin paljon sellaista, mikä ei lie ne tarpeellistakaan.

Ainakin näin jälkeen päin ajatellen saa olla kiitollinen siitä, että oli vielä olemassa lapsuusaika eikä

hypätty suoraan aikuisen kirjoihin. Toivoihan sitä joskus itseään vanhemmaksi, että saisi itse päättää omista asioistaan, mutta vastuu oli vanhemmilla. No, nyt voi jo lakata toivomasta tuota vanhenemistakin.

Eihän sitä ole jällele jäämätöntä päivää, olkoon se millainen tahansa. Muistan oikein huutaneeni vastalauseen: ”Mie en lähe meijä ukon kans’ mihikää”, kun kerrottiin, että vanhat ja lapset piti toimittaa ensin pois jaloista. Ukko oli silloin 82-vuotias. Lähdeävä kuitenkin oli, vaikka ei tennyt, mihin pänsä kallistaa yön tullen. Mutta aina sentään löytyi yöpymispaikka jonkun tuvan lattialta.

Elisenvaarassa yö-sija löytyi härkävaunusta, ja siinä sitä mennä körötettiin kohti pohjoista lähelle Kemiä. Talvi ja pakkane kun oli, niin keskellä vaunua oli kamiina, jota yksi lämmitti ja vahti. Jossain matkan varrella sai aina lämmintä soppaa tai puuroa. Matkan edetessä omat eväät alkoivat olla vähissä.

Muutaman päivän ajaksi oli järjestetty välietappeja. Ensimmäinen oli Joroisten karjanhoitokoulu ja toinen Petäjaveden kirk-

ko, jonka penkeillä oli ihan hyvä nukkua, vaikka silloin sai unen päästä kiinni aina, kun vain pääsi vaaka-asentoon. Eipä meillä ollut kiire minnekään. Kukaan ei meitä odottanut tai ikävöinyt kotiinsa.

Pohjoisen hillasoppa

Vihdoin saavuimme pohjoiseen määränpäähämme. Siellä eräs kauppiasperhe otti meistä peräti kymmenen henkilöä kotiinsa. Olimme kaikki ennestään tuttuja keskenämme, en siis joutunut ventovieraiden kanssa asustelevaan.

Talo oli hyvä ja ihmiset oikein ystävällisiä sekä ruoka maistuvaa. Jäi mieleeni eräskin talon emännän kehotus: ”Ottakaa hillasoppaa, ottakaa hillasoppaa.” Sitä olikin iso kattilallinen jälkiruokana. Toki otimme, ja hyväähän se olikin. Koska kotipuolella ei ollut juurikaan lakkasoita, lienenkö koskaan ennen tuollaista herkkua maistellutkaan.

Pari viikkoa tuossa talossa vierähti, ja sitten taas lähdettiin taipaleelle. Ensin suuntasimme Keski-Suomeen Viitasaarelle, josta isä haki meidät ukon kanssa

Laukaaseen. Siellä oli äiti, ja siskokin oli haettu sinne Uraisilta. Hän oli se karjanajaja, joka jätti laumansa Kirjavalaan. Karjahan oli jo sekoittunut sitä ennen monen pitäjän karjan kanssa. Lehmiähän oli ollut tien täydeltä.

Niinhan meidät oli ripoteltu erillemme ”halk’ halliin maaliman”, kuten mummo olisi sanonut, mikäli olisi ollut elossa. Laukaaseen me kaikki sitten lopulta päädyimme. Minä olin saanut kamalan yskän, oikean räkätudin matkalla pohjoiseen, kun oli pitänyt loikoa vedossa junan lattialla. Jokainen istuinpaikka oli ollut täynnä, jopa tavarahyllyilläkin oli loikoillut ihmisiä. Mutta Laukaaseen matkustimme ihan ihmisille varatussa vaunussa.

Laukaassa sisko komensi minua: ”Et saa rykkii, meitä ei ota kukaan asumaan, kun luulevat sinulla olevan keuhkotudin.” Yskäkin loppui aikanaan, ja saimme hyvän asuinpaikan läheltä Valkolan kylän koulua. Siellä kävinkin kansakoulun loppuun asti. En muista, että olisin koskaan joutunut koulussa kiusatuksi. Ei edes murre tuottanut hankaluutta.

Talossa, joka otti meidät kattonsa alle, asui nuori, vasta puolivälissä kolmeakymmentä oleva isäntäväki ja vanha täti, joka oli myy-

nyt talonsa sukulaispojalleen. Monta hauskaa tapausta muistan tuolta ajalta. Kävimme lumi- ja vesisotaa, joskus naama noettiin riihellä tai juostiin kilpaa karkuun toisen kepposta.

Oli jo kesä, kun saimme yhden tavaralaatikon Jyväskylän varastosta. Sitä talon pihalla purettaessa juoksi sieltä hiiri, joka oli tehnyt sinne pesän ja syönyt ison reiän pumpulitäkkiin. Sattuipa siihen isäntäkin tulemaan parahiksi todeten: ”Tarkkaampa oletkin kaiken pakannut, kun hiiretkin tulivat mukaan.” Hiiri pääsi karkuun, ei edes talon kissa saanut siitä paistia.

Meillä ei ollut valittamista kohtelussa siellä eikä myöhemminkään muissa evakkopaikoissamme. Alastaroon päätyi se ensimmäinen seikkailumme vierailla asuinsijoilla. Välillä kävimme koti-Karjalassa muutama vuoden reissulla. Se onkin taas toinen tarina.

Ehtoolliset ja kohvit

Pitää vielä löpötellä noista sanontatavoista ja niiden eri tulkinnoista. Isä oli Alastarolla asuessamme talon heinätoissa. Illalla emäntä kehotti: ”Tulkaapa ehtoolliselle!” Isä kommentoi siihen: ”Etteihän teillä siellä ole pappiakaan.” Mutta tuli se ehtoollinen tarjotuksi il-

man pappiakin.

Kun erään toisen mahditalon isäntä ei vastannut isän tervehdykseen, sai isän laukomaan: ”Anna se miun hyvä päivän takasii, kelpaa se miul ihtelleinki.” Sen jälkeen he jopa juttelivat, kun sattuivat vastakkain.

Rasilaisen mummo ihmetteli, kun apteekin lääkepullo ei ollut suuta myöten täynnä: ”Ovat tuoijat tainneet ottaa siitä vähän isellee.” Minulle sanoi kerran eräs helsinkiläinen tuttava leikkisästi, että karjalaiset menevät kahvilaan kohvil. No, niinhän me menemmekin.

Onhan se karjalan murre parhaimmillaan sanarikasta ja vivahteikasta. Sitä on mukava haastaa sellaisten sukulaisten ja tuttavien kanssa, jotka ymmärtävät vielä ne eri vivahteet ja merkitykset. Nythän on murrekin tullut ihan hyväksyttäväksi julkisessa sanassakin. Eikä siinä pitäisikään olla mitään häpeämistä. Taitaa vain olla niin, että sekini on pian katoavaa perinnettä, kun osaajat menevät maan rakoon ja eri murteetkin sekoittuvat keskenään.

Eihän kielessä ole luita, sehän kääntyy mihin suuntaan vain. Harrastetaan ja vaalitaan omaa kulttuuriamme niin, etteivät horit (koit) syö. Tuumailee

Jaakon tytär

Meillä oli parhaimmillaan yhdeksän erilaista radiota. Koska hän ei saanut yhtään kappaletta myydyksi, niin mitään palkkiotakaan ei tullut. Tuli vain kustannuksia, koska rahdit piti maksaa molempiin suuntiin.

Koska rahat menivät muualle, niin tuli ruoka-kauppaan taas syömävelkaa. Ruokavelka oli silloin oikein tapa, eikä siitä päässyt eroon. Velka oli yleensä noin kahden kuukauden palkkosen suuruinen: enempää ei kauppias antanut. Silloin sai ostaa vain jauhoja ja läskiä, kunnes velka oli taas vähentynyt. Yleensä velka sai jäädä kesän yli odottamaan sahan seuraavaa käyntikautta. Vuoden 1939 kesänä se ei kuitenkaan käynyt.

Vaikeudet alkoivat puolella välissä kesää, kun äiti sairastui. Hän sai sappikohtauksia ja tuli työkyvyttömäksi. Isä, joka oli tottunut siihen, että äiti meni aina edeltä töihin ja hän vasta perässä, sairastui ”hermotautiin”. (Hermostauti oli sen ajan nimitys mielen-terveysongelmista.)

Hyvinvointi-Suomessa ei silloin ollut vielä muunlaista sosiaaliturvaa kuin turvau-

tuminen sukulaisiin. Ukin luona Rähävaarassa oltiin sitten koko perhe, paitsi Anni, joka oli jättänyt piikomispalkan ja hakeutunut Kurkijoen kirkolle kutomoliikkeeseen kutojan oppiin. Anni oli saanut myös asunon työpaikkansa yhteydestä.

Isä uskoi, että hänen loppunsa oli käsillä ja luovutti umpikuorisen taskukellonsa minulle perinnöksi. Lääkäri oli käsenyt isää ryhtymään vähän ”ruatelemaan” (”ruaella” on karjalan kieltä ja tarkoittaa lasten leikkiä). Ukki puolestaan uskoi, että lääkäri oli tarkoittanut työntekoa, mikä olikin totuus, ja onnistui houkuttelemaan isän kaverikseen riukuaidan tekon.

Kun oli kulunut pari-kolme viikkoa, isä oikein innostui aidan panosta ja parani. Hän pyysi kellon-sakin takaisin, koska arveli sitä kuitenkin vielä tarvitsevänsä. Ja hän tarvitsikin sitä vielä peräti kolmekymmentä vuotta, vuoteen 1972 asti.

Jatkuu...

Miu kylläin

Miu kylläin, se Ihojärvi Kurkijovel seitsemävuotise lapse silmil kahottuna ol suur ja kaunis. Meil ol punane tupa sellase piene kalliin pääl. Näköala ol peltoloihe poikki Ihojärvel.

Toisii eli ukon veljen ja heijä issäsäsä alkuperäne kot ol lähin naapur. Sit ol Pupunin Kat tyttärinne, Kiukkose Aino ja Pekko, Juss-setä, joka ol isän vel, Torviset, Pakkane ja Repo

Ihojärve rannal. Tois puol peltoloihe ol Kaartisii, Kojoloihe, Jääskeläist, Läärät ja tais olla Laukkasiiki. Ei niin pien tyttö voi kaikkii muistaa.

Ahokkaat eli Iissot asuit Lopottii päi mänevän tien varres. Kaikha tietää Lopotin. Alotin koulun Kangaskyläs nii ku kaik mutki lapset mei kyläst ja ympäristöst. Tevolan Martta ol opettajan alakoulus ja

Immosen Kat yläkoulus.

Kouluu vietiä eväseivästä maipotutel. Oma ruokastii pit kans olla. Miul ol ruskii lasine astii, sellane on jäant mielee. Koulu ol mäjen pääl. Ol se viimeks, ku käin, vielä pystys, mut kovin ol rapistunt. Ulko-huussi ol vähä alempan, ja halkopinot ja liiter.

Suuremmat pojat käytiä siel pino takan tupakal miu muisti mukkaa. Muistaak kukkaa tällasta? Kouluu mäntii kävelemäl sulan aikkan ja talvel suksil. Ei olt kyytiä kunnan puolest. Väliil

ol tie iha ummes, siin vaa tarvottii mite kute. En tiijä, mite pitkä matka ol. Linjuril ko mäntii, ni ei se nii kovi lyhvelt oo vaikuttant.

Tää nykyne ovel ovel –systeemi ei olt voimas sillo. Osattii kävellä eikä tarvint pelätä mittää. Sai ellää lapsen iha toisel viisii ko nyt. Sanosin, jot se ol hyvää aikaa. No, tietysthää sitä pittää kulkii kehityksen mukan. Mut, onks tää nykyaika sen paremp ku entine, siitä en oo ensikää varma.

Anja

Kurkijoki-museo
LOIMAALLA
Kojonperäntie 446, 5 km 2-tieltä
Avoinna: Su 8.6., 13.7., la 9.8. ja su 10.8.
Klo 12-16. Muulloin sopimuksen mukaan.
Tied. puh. 0500-875 211 tai (02) 767 6108

Sen seihtemä sorti sanonnat

Aikanaa noil vanhoil ihmisil ol melkei joka assiihe jonkulaine sanonta tai sutkaus. Usjast ne kyl ossuutkii ihan kohallii. Kyl ollitkii aikanaa oikei mojavii kaksiniitkii. Tul mieli, et voiskoha noita koittaa vieläki vaik peräkai pistää.

Talvii täs on vuotettu niiko kuuta nousemaa tai niiko hepo heinästä kessää. Vettä vaa on sattaa lottuuttant iha ko saavist kaatai tai sanotaaha sitä, et vettä tulluu niiko Esteri pehvast. Ulos kahto is on toivottu, et lunta tulis ku turkihihast tai satas vaik vanhoi ämmii äkkiit seläs ja olis nuo lumhiutaliet niiko jalkarättilöitä. Jokkuu toivo, et ois vaik kahelaista ilmaa: toine nostais helmat korvii ja toine mättäs lunta pöksyy.

Tottii ei ainakaa käynt se sanonta, et jos ei pauku Paavalina eikä kylmä kynttelinä, ei tuu kelpoo kesäst. Ei paukkunt eikä kylmänt. Sanotaaha sitä, et syksyne

yö ajjaa yheksäl hevosel ja Simo siltoi tekky. Ei sekkaa osunt kohallie. Mite mahottomat lienyt ennetalvet ollietkaa, ko sanottii, et talv tulluu, tappaa lapset, ajjaa akat uunipää.

Helmikuu helijät päivät maaliskuu maksaa. Kahototaa, mite käyp. Toisinaa miittii, mihi tää maalima oikei männy, sitä on melkei äimäkäken ja tuntuu, jot männyyt jauhot suuhu. Männy mite männy, koha jotesakkii männy. Toisinaa on nii kiire ko kirputapos, toisinaa aika männy niiko tää tervas, parempa se täinkii ois Toivos ellää.

Joku heiluu ko heinä mies, mut siinhä se pian pyörähtää mis iso käännähtää. Toine saattaa sannuu, jot aamupäivä jos maates männy, loikoiluha sen loppupäivänki. Tällane ihmene se ei ookka niiko karpää rauni ois, eikä sitä pahemmi hattu haittaile... Laiska se töitä laskuu, pies oppii, jot tuo

tullessais, vie männessäis, vähä päiväs, paljo viikos.

Sama päähä se on kesät talvet, kevät se keikkuen tulluu. Kenel ei oo heilaa helluntaina, ei oo koko kesän. Oiskoha paremp kah too ku kattu, nykysi taitaa vast tuo kolmais kerta toven sannuu. Vihil ei väkise viijä, vaik onha se kahen kauppa, kolmanne korvapuusti. Vakka se kantiisa valituu, ei siin auta itku markkinoil. Vaik voipha se tulla itku pitkäst ilost, pieru kauva nauramisest.

Ei taitas sopu olla kohallaa, jos sanottais, jot vuoro vierais käyvää. Mite hänes sillo, jos ilma on ko morsei ja morsei niiko piru? Saattaaha sitä saaha pahan anopin, joka on niiko myrskymerkki allakalajjas, sannuu viel, et syökö minni vai anetaanks koiral. Ei kyl pie ostaa sikkää säkis.

Silleihä se mehtä vastaa, mite sin huuttaa, ei pie silviisii männä haahattaa,

ettei yks puu kahiste nää. Huonos mehtäs ei ehk käk kuku, äänellää se variskii laulaa. Paremp pyy pivos ko kymmenä oksal, jokkuu männy reittä mehtää, huoleto on hevose toika. Kyl ois kirviel töitä.

Sitä kuusta kuulemine, jonka juurel asunto, oma koti kulla kallis. Ei pie panna kynttilää vaka al, sil tuli on hyvä renk, mut huono isäntä. Tottuus ei pala tulesakkaa, mut ei pie kans jäähä tullii makkaamaa, vaik tuntus silt, et elämä on niiko jäitä polttas. Vara ei venettä kaaja, ei hätä luv lakkii. Paremp on virsta väärää enneko vaaksa vaaraa. Männää mist aita on matalin.

Mon juttu on kyl tuulest temmattu, mut ei hauku haavaa tie. Ilkijähä se ihmene on, sannuu osuvast ja tuokii on niiko riiheseinäst repästy taik ei se tuokaa raukka oo kauneuvel pilattu. Jollai se suu on niiko seihtemäleivä uun, toine taas kah-

tuu niiko lehmä uutta porttii. Jokkuu on jänt vähä Luojal saamisii ja jokkuu on taas vähä "tuulepöyhöttämä".

Hukarepimäkskii jottai sanotaa, tai jokkuu puhuu niiko Ruuneper, mitä sylk suuhu tuop, toine taas roklottaa niiko rokkapata. Mut lisnhä se on rikka rokas. Tasa ei käy onne lahjat. Pies vaa muistaa, et pienil padoil on korvat, vaik pata kattilaa soimaa, musta kylk on kummallakkii. Laita laps asijal ja mää ihte peräs, vaik lapset on Herra lahja.

Peräst kuuluu, sano torvetekijä, eikä silt tekijäl työt lopu. Ahkeruus on ilomme, ja ilos ellää pittää, vaik päivää vähemmä. Syväme kyllyyvest suu puhuu, suukii on tötteröllää ko rotinakan tatal. Naama loistaa niiko rautakanen nielt. Mut kyl jostai löytyy tuota tulta ja tappuraa, se on melkei ko riivirauta.

Kyl työ tekijäänsä neuvoo. Vaik alku on ain hankalaa, nii lopus kiitos seisuu. Älä nuolase, enneko tipah taa, eihä se nukkuva kissa suuhu hiir tuu. Ei pie männä

merta etemmäks kallaa, hittaastha se hyvä tulluu, vuotamal kala onkii tarttuu. Ei makkii maha täyvelt, kohtuus se pittää olla kerjateskii. Joskus vaa on nii näkä, et näkky haittaa, mut ei pie syyvä, jot napa ritäjää, vaik eihä se kenekää suu tuohest oo. Tulis joulu, et sais yöläki syyvä, mut pienihä ne silakat on joulukaloiks. Syöphä se nälkäne veik pienii kivvii, jottai taitas jäähä sillo hampaakoloo. Köyhtyy saap, muttei laihtuu.

Täs nyt ei tajaa olla päätä eikä häntää, männy niiko päätö kana. Uus vuot tuu uudet kujjeet, ei onni tuu ehtien, se tulluu eläen. Koiraan ei oo karvoih kahtomista, vaik vinkus niiko sika aija ravos.

Sauna se on köyhän lääkar, ja jos sauna, terva ja viina ei auta, nii kuolemaksha se on. Mies se tulluu räkänokastakkii eikä turhanaurajast, vaik sillo pyöris pieru molskihousuis. Tiijä hänest. Tälle tänä päivän.

Terttu Ketola

Uusia ylioppilaita

Elisenvaaran lukio

Aalto Arlene, Aura Aaltonen Salla, Aura Aimonen Marika, Pöytyä Arkkila Emma, Pöytyä Haavisto Anna, Pöytyä Hautaviita Heidi, Pöytyä Hurme Riikka, Pöytyä Kantola Eveliina, Pöytyä Ketola Joel, Pöytyä Kiiski Mikko, Pöytyä Kuuskoski Ilmari, Aura Levo Taina, Pöytyä Linnamäki Tiina, Pöytyä Maanpää Anneli, Pöytyä Mattila Niko, Pöytyä Mäki Susanna, Aura Mäkinen Jenni, Yläne Niemelä Janni, Pöytyä Pellonperä Markus, Pöytyä Pällijeff Janika, Aura Rajasto Anni, Aura Rämö Sannamari, Pöytyä Sahla Esa, Pöytyä Salo Noora, Pöytyä Seppälä Aleks, Pöytyä

Seppälä Essi, Tarvasjoki Teeri Krista, Pöytyä Toropainen Sanna, Pöytyä Vainio Joonas, Aura Virtanen Saku, Pöytyä Ylönen Tuomas, Pöytyä Joki Susanna, Pöytyä (etälukio)

Loimaan lukio

Ahonen Osmo, Ahtinen Pilvi, Alm Emma, Breitholtz Klaus, Haapa-Aho Elli, Hakala Tiia-Maria, Harala Linda, Heikkilä Elli, Heinonen Päivi, Hollo Eeli, Hongell Niina, Hossi Juuso, Hytönen Tiia, Hämäläinen Heidi, Iltanen Sallamaria, Immonen Tiia, Jalonen Jussi, Järvenpää Anniina, Järvenpää Marjaana, Järvinen Satu, Kallio Jenni, Kannisto Nora,

Karikko Juho, Karpelin Aleks, Kataja Maria, Keskitalo Anniina, Ketonen Tuomas, Kinnunen Ella, Knuutila Heli, Koivisto Heikki, Koivisto Viliina, Koivisto Satu, Koli Eveliina, Koskinen Henna, Koskinen Maija, Kylmämettä Teija, Kätkä Virve, Lehto Sanni, Lehtonen Elina, Leimu Kirsi, Leppänen Jonna, Lukka Meri, Lukkaroinen Sannamari, Mali Matti, Manner Essi, Markula Maria, Metsänperä Jussi, Mikkola Anniina, Mikkola Patrik, Mäkilä Anni, Mäkipää Eero, Niemi Valtteri, Niinimaa Arttu, Niittymaa Niina, Niittymäki Teemu, Niskala Jussi, Norr Joonas, Nurminen Armi, Ojala Karoliina, Ojanen Eero, Pasto Emmi, Pietilä Leo, Pitkänen Heidi, Puukka Eeva,

Rantanen Ville, Rasi Elli, Rastas Mikko, Reunanen Elisa, Rinne Anne-Mari, Riponiemi Iiro, Rouvali Annakaisa, Ruohonen Juho, Rähä Anniina, Saari Anna, Saarinen Ilari, Sandell Niko, Suomi Marianne, Suominen Eveliina, Suominen Terhi, Talja Heikki, Törnroth Stella, Uusitalo Pauliina, Valtonen Eero, Vanha-Perttula Venla, Varjo Ida, Westerholm Jannika, Wilen Mikael, Virtanen Tiia, Vormisto Juha, Vuolle Katariina, Vuolle Susanna, Vuorela Emilia, Vähä-Hakula Henna, Ylösmäki Eveliina, Ählman Anni

Julkaisemme mielellämme tietoja eri puolilla Suomea valmistuneista nuorista, joilla on juuret Kurkijoelle tai Hiitolaan. Myös erilaiset perheutiset ovat tervetulleita kuvan kera tai ilman. Valmistumis- ja perheutiset julkaistaan maksutta.

Kurkijoen pitäjäjuhlrat
9.-10.8. 2008

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. Juho Kusti Paasikiven
2. 1700-luvulla
3. haapa
4. Päijänne (syvimmillään 95 metriä)
5. täydellinen epäonnistuminen
6. 517
7. Kemijoki (483 km)
8. 23
9. susi
10. Kiinassa

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA LOIMAAN MUSIIKKI

Puh. (02) 7622 950
Oikokatu 3, Loimaa
Avoinna: ma suljettu, ti-pe 12-17, la 10-14

Asianajaja

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN
Varatuomari
Julkinen kaupanvahvistaja
Kauppalanenkatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY
AA, VT Jari Heikman
AA, VT Katri Ranta-Eskola
VT Kaarina Nylamo
Turuntie 8-14, II krs. Loimaa
Puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

KukkaBox

Puh. 762 2669

Vastapäättä Loimaan Aluesairaala

Erikoishammasteknikko MARKO ROSENDAHL

Vastaanotto Heimolinnankatu 14 Loimaa

Ajanvaraus puh. (02) 763 1179

ERLUND-talo

Hengittävä hirsitalo. Rakenteissa ei muoveja eikä epäorgaanisia aineita. Englannin MTV:n valinta Suomen edustajaksi Grand Designs-ohjelmaan.

Asu terveellisesti, hengitä vapaasti unelmiesi talossa, Erlund-talossa!

MELLILÄN HIRSITYÖ
Ysitie 345, 32300 MELLILÄ
Kotimaan myynti:
Juhani Eklund p. 0400-530 979
e-mail: myynti@erlund-house.com

